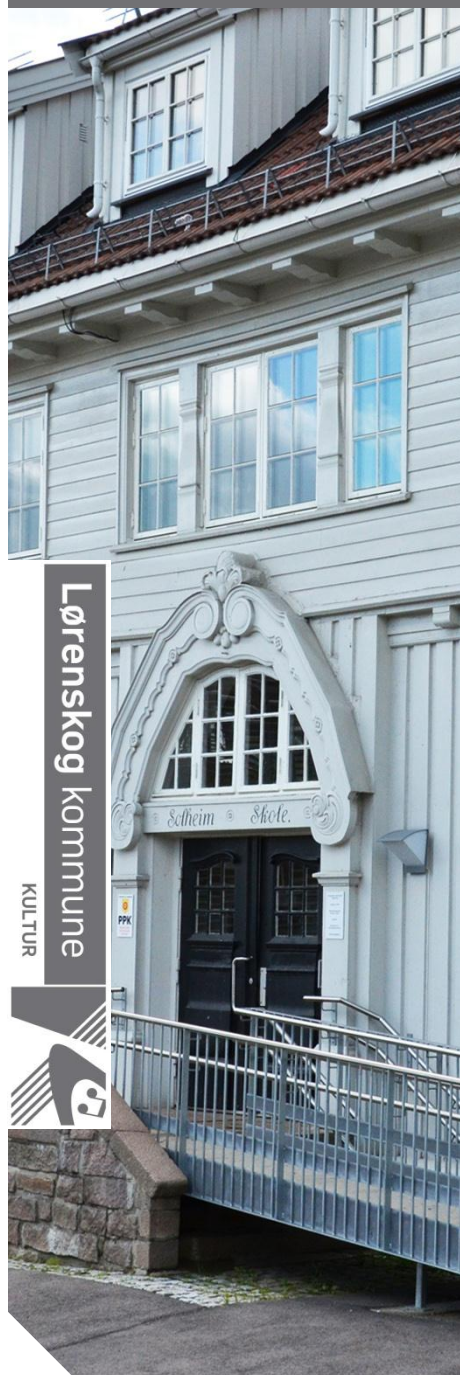

PLANPROGRAM – KOMMUNEDELPLAN FOR BEVARING OG FORVALTNING AV KULTURMINNER, KULTURMILJØER OG KULTURLANDSKAP I LØRENSKOG KOMMUNE

26. NOVEMBER 2014

Innhold

1. Bakgrunn og formål.....	3
1.1 Nye forutsetninger, rammer og hensikten med planarbeidet ...	3
1.2 Formålet med kulturminnevernplanen	4
1.3 Formålet med planprogrammet.....	4
1.4 Føringer	4
1.4.1 Nasjonalt	4
1.4.2 Regionalt	5
1.4.3 Kommunalt	6
2. Planprosessen og planarbeidet	6
2.1 Planprosessen	6
2.2 Arbeidets organisering	6
3. Oppbygging av planen	7
3.1 Innhold og inndeling	7
3.2 Viktige temaer og utfordringer	7
4. Planlagt fremdrift.....	8
5. Økonomi	8

Skrevet av: Siri Adorsen

Forsidebilder: Gamle Solheim skole, Svenskefurua, Lørenskog kirke (fotos: S. Adorsen)

Lørenskogs kulturminnevernplan – *Kommunedelplan for bevaring og forvaltning av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap i Lørenskog kommune* – skal rulleres. Dette planprogrammet skal sette rammene for rulleringen.

1. Bakgrunn og formål

1.1 Nye forutsetninger, rammer og hensikten med planarbeidet

Gjeldende kulturminnevernplan – *Lørenskogs kulturarv. Kommunedelplan for bevaring og forvaltning av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap i Lørenskog kommune* – ble vedtatt av kommunestyret i møte 13.12.2006, sak 085/06. I planen står det at man hvert fjerde år bør foreta en vurdering om det er behov for revidering av planen. Det har nå gått åtte år siden sist planen var til behandling og det er behov for å gjennomgå planen på nytt.

Kulturminnevernplanen skal brukes som et av grunnlagene når det utarbeides reguleringsplaner for bruk av areal i Lørenskog kommune. Planen vil være retningsgivende i forbindelse med arealbruk, og interesser i kulturminnevernplanen vil bli vurdert opp mot andre interesser i området når en reguleringsplan skal utarbeides.

Det har siden 2006 vært en stor regulerings- og utbyggingsaktivitet i kommunen. Eksisterende kulturminnevernplan anbefaler at man i arbeidet med å rullere kulturminnevernplanen i særlig grad bør legge vekt på å inkludere eventuelle nyvurderte objekter og områder. Videre bør status for de allerede vurderte områdene gjennomgås for å se om vurderingene må justeres etter de endringene kommunen gjennomgår samt se om noen av kulturminnene har gått tapt.

Lørenskog kommunes kommuneplan er under utarbeidelse. Rulleringen av kulturminnevernplanen må sees i sammenheng med denne prosessen.

Kommunedelplan for landbruk er under rulling. Mange av kommunens kulturminner ligger på private landbrukseiendommer. Det er en viktig utfordring å sikre at disse kulturminnene blir godt ivaretatt. Det er derfor viktig at kulturminnevernplanen og landbruksplanen er samkjørte på dette området.

Plan- og bygningsloven har blitt endret siden kulturminnevernplanen ble skrevet og vedtatt. I arbeidet med å rullere kulturminnevernplanen er det derfor viktig å tilpasse planen til endringene i loven.

Det er en overordnet målsetting i Lørenskog kommune at innbyggerne og næringslivet skal gis et «digitalt førstevalg». Kulturminnevernplanen er digitalisert og integrert i kommunens kartverk ved at alle kulturminnene med faktaark er registrert i kartene, men dette er ikke tilgjengeliggjort for publikum. Det er også kun en begrenset andel av kommunens ansatte som har tilgang til og kan bruke disse kartene. I forbindelse med rulleringen av kulturminnevernplanen er det naturlig å utvikle den digitale delen av planen. Ved en utvikling av de digitale kartene kan man også få digitalisert, integrert og tilgjengeliggjort andre dokumenter knyttet til kulturminnevern, f.eks. SEFRAK-registreringene.

Gjeldende kulturminnevernplan har en handlingsplan. Det er anbefalt at denne rulleres hvert år, men dette har ikke blitt gjennomført. Ved rulling av kulturminnevernplanen må man se på

om de konkrete tiltakene er fulgt opp, vurdere de gjenstående tiltakene og se om det trengs nye tiltak. Tiltak som har økonomiske konsekvenser bør vurderes og rulleres hvert år i forbindelse med økonomiplanen.

1.2 Formålet med kulturminnevernplanen

- Registrere og fremme bevaring av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap:
 - Danne grunnlag for bevaring og forvaltning av kulturhistoriske verdier i kommunen.
 - Sikre at Lørenskog kommune ivaretar kulturminner som gir kommunen dens egenart.
 - Sikre et representativt utvalg av verdier slik at minner fra Lørenskogs kulturhistorie kan bidra til forståelsen av en kontinuerlig kulturhistorisk linje.
- Forutsigbarhet i byggesaker:
 - Skape forutsigbarhet i saker hvor kulturminner inngår.
- Kunnskap og formidling av kulturhistoriske verdier i Lørenskog.
 - Skape forståelse for kulturhistoriske verdier.
 - Åpne for bedre utnyttelse/bruk av kulturminnene i formidling.
- Integrering/bruk av kulturminnene:
 - Synliggjøre de kulturminnene, kulturmiljøene og det kulturlandskapet som finnes i kommunen slik at dette kan bli tilgjengelig for folk og danne grunnlag for skapelsen av stedstilhørighet i kommunen.

1.3 Formålet med planprogrammet

I henhold til plan- og bygningsloven §§ 4-1 og 11-13 skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet. Hensikten med planprogrammet er å legge rammene for rulleringen samt å etablere en god forankring før prosessen starter. Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen og medvirkning. Planprogrammet har vært ute på høring fra 27.6.2014 til 1.9.2014.

1.4 Føringer

1.4.1 Nasjonalt

- Stortingsmelding nr. 16 (2004–2005) *Leve med kulturminner*.
- Stortingsmelding nr. 35 (2012–2013) *Framtid med foffeste*
- *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging*
- Riksantikvarens *Veileder. Kulturminner i kommunen. Kulturminneplan*

St.meld. nr. 16 (2004-2005) *Leve med kulturminner* fastslår at regjeringens mål for kulturminnepolitikken er at:

- mangfoldet av kulturminner og kulturmiljøer skal tas vare på som bruksressurser og grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping.

- et representativt utvalg av kulturminner og kulturmiljøer som dokumenterer geografisk, sosial, etnisk, næringsmessig og tidsmessig bredde skal gis varig vern gjennom fredning.

I St.meld. nr. 16 finner vi også de såkalte 2020-målene. De nasjonale miljømålene sier blant annet:

- Det årlige tapet av verneverdige kulturminner og kulturmiljø skal ikke overstige 0,5 prosent innen 2020.
- For automatisk fredete arkeologiske kulturminner skal det årlige tapet ikke overstige 0,5 prosent innen 2020.
- Et representativt utvalg kulturminner skal være vedtaksfredet innen 2020.
- Fredete bygninger, anlegg og fartøy skal ha ordinært vedlikeholds nivå innen 2020.
- Et representativt utvalg automatisk fredete arkeologiske kulturminner skal være sikret innen 2020.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging sier blant annet at regjeringen forventer at:

- planleggingen bygger på oppdatert og tilgjengelig kunnskap om arealbruk og natur-, kulturminne-, kulturmiljø- og landskapsverdier. Nødvendig kartlegging og vurdering av disse verdiene inngår i planleggingen.
- kommunene registrerer og verdisetter kulturminner og kulturmiljøer som har lokal verdi og innarbeider disse i planer etter plan- og bygningsloven.
- hensyn til tradisjonell bruk, kulturmiljø, estetikk, tilgjengelighet og universell utforming legges til grunn i planlegging av omgivelser og bebyggelse. Kulturminner og kulturmiljøer tas aktivt i bruk som ressurser i by- og tettstedsutviklingen.
- planleggingen bidrar til å unngå nedbygging av viktige naturtyper, friluftsområder, kulturlandskap og dyrka mark, og inngrep i viktige kulturminner og kulturmiljø.

1.4.2 Regionalt

- *Spor for framtiden. Fylkesdelplan for kulturminner og kulturmiljøer 2007–2018*

Hovedmålet for den framtidige kulturminnepolitikken i Akershus fylkeskommune er:

Ta vare på og bruke kulturminner og kulturmiljøer som en positiv ressurs i Akershus, og derigjennom bidra til økt kulturforståelse, identitet og tilhørighet, trivsel og verdiskaping.

Det er også utarbeidet fire innsatsområder, som har hvert sitt delmål:

- Bevaring: Bevare et utvalg av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap som gjenspeiler mangfoldet og særpreget ved kulturhistorien i Akershus.
- Forvaltning: Forvalte kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap som en integrert del av en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.
- Formidling: Innhente, skape og formidle kunnskap om kulturarven og gjennom dette øke forståelsen for dens betydning i samfunnet.
- Verdiskaping: Ta i bruk kulturarven som grunnlag for bærekraftig verdiskaping og utvikling av lokalsamfunn og næringsliv.

1.4.3 Kommunalt

- *Lørenskogs kulturarv. Kommunedelplan for bevaring og forvaltning av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap i Lørenskog kommune*, vedtatt av kommunestyret i møte 13.12.2006, sak 085/06: <http://www.lorenskog-kultur.no/kulturminner>
- Eksisterende kommuneplan: *Lørenskog kommuneplan 2007–2018–2030*
- Kommende kommuneplan: *Lørenskog kommune: Kommuneplan 2014–2025*
- *Kommunedelplan for landbruk 2014–2024*
- Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold: *Landskapsanalyse av jordbrukslandskapet i Lørenskog*

Den eksisterende kommuneplanen sier at:

Lørenskogs kommuneplan legger vekt på å ta vare på sammenhengen og helheten i et miljø, ikke bare enkeltstående verneverdige bygninger eller andre kulturminner.

Videre sier kommuneplanen at vern av viktige kulturminner, kulturlandskap og utvikling av mulighetene for rekreasjon og friluftsliv skal tillegges særskilt vekt.

Mål for bevaring av kulturminner og kulturmiljø:

Lørenskog kommune skal bevare markerte landskapstrekk, kulturmark og kulturminner som viktige elementer for opplevelse og kulturspredning.

2. Planprosessen og planarbeidet

2.1 Planprosessen

Plan- og bygningsloven §§ 11-13 sier at planprogram skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn senest samtidig med varsel om oppstart og kunngjøring av planarbeidet og gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Fristen for å gi uttalelse skal være minst seks uker. Planprogrammet lå ute til høring fra 27. juni til 1. september 2014.

Planprogrammet vedtas av kommunestyret. Når planprogrammet er fastsatt, begynner arbeidet med å rullere kulturminnevernplanen.

2.2 Arbeidets organisering

Det er kultursektoren ved kommunaldirektørens kontor som har ansvaret for kulturminnevern i Lørenskog kommune. Det foreslås at utarbeidelsen av selve planen utføres av rådgiver fra Kultur i samarbeid med medarbeidere fra Teknisk ved Strategi, plan og miljø og Regulering, byggesak og geodata, som utgjør en arbeidsgruppe.

Det er flere aktører det vil være naturlig å få innspill fra og som bør være representert i en referansegruppe: Lørenskog Historielag, Akershusmuseet, Regionkontor landbruk, Akershus fylkeskommune, kommunale virksomheter som ikke er representert i arbeidsgruppen, og andre interesseorganisasjoner.

Det legges opp til god medvirkningsprosess hvor alle interesserte og berørte parter skal ha mulighet til å komme med innspill både før, under og etter at det ferdige plandokumentet legges ut til offentlig ettersyn.

3. Oppbygging av planen

3.1 Innhold og inndeling

Den rullerte kulturminnevernplanen vil i stor grad bygge på nåværende plan. Dette plandokumentet er utarbeidet i to deler:

Del I utgjør selve planen med blant annet mål, retningslinjer, historikk og anbefalinger for vern av de kulturminnene som danner grunnlaget for innstillingen. Her fremstilles kulturminnene tematisk. De er inndelt i bevaringskategorier med tilhørende forslag til forvaltning. I Del I finner vi også handlingsplanen. Handlingsplanen bør rulleres hvert år.

Del II er et bakgrunnsdokument som gjennomgår alle områdene med kulturhistorisk innhold og gir begrunnelse for verdivurderingen. Del II er geografisk inndelt og legger vekt på den sammenhengen som objektene befinner seg i. Bakgrunnsdokumentet gjør også rede for registrerte kulturminner som er revet og registrerte ruiner etter husmannsplasser/tufter.

Det vil under planarbeidet bli vurdert om denne strukturen skal beholdes eller om en annen oppbygging vil være mer hensiktsmessig.

Kulturminnevernplanen består også av en digital del hvor alle kulturminnene er lagt inn i kommunens kartverk med faktaark. Det er ved rulleringen av planen ønskelig å utvikle denne delen slik at kartene og informasjonen blir allment tilgjengelig.

3.2 Viktige temaer og utfordringer

Kulturminnevernplanen fra 2006 lister opp følgende satsingsområder i Lørenskog:

- De fleste i Lørenskog bor i områder uten faste kulturminner i sin umiddelbare nærhet. Bevaring av de gjenværende faste kulturminnene i disse områdene er derfor nødvendig for at enkelte steder ikke helt skal miste trådene tilbake til tidligere tider. Disse trådene er viktige for stedsidentiteten og for innbyggernes mulighet til å oppleve en sterkere tilhørighet til stedet.
- Lørenskog kommune er en kommune med stort utbyggingspress. Kommunen har valgt å fortette i nordre del og la landbruksarealene ligge som en «buffer» mot Marka i sør. Kulturminnevernet innenfor landbruksområdet bør også legge vekt på sammenhengende, geografisk/visuelle helhetlige miljøer, for eksempel bestående av flere gårder som i kulturlandskapet leses i forhold til hverandre, og hvor man anser byggeskikken som godt bevart. I kommunen finner vi ofte områder kategorisert i bevaringskategori C (verdier som på en eller annen måte bør tas vare på) i nær tilknytning til områder kategorisert til B (bevaringsverdige). Det er viktig å se disse områdene i sammenheng og hvordan eventuelle endringer i C-området vil virke inn på helheten og de verdiene som B-området representerer.

- Kulturminner kan også sees i en sammenheng hvor funksjon/bruk av disse, arkitektonisk uttrykk med mer, er det interessante heller enn umiddelbar geografisk nærhet mellom objektene. Kommunen bør også forholde seg til at kulturminnene kan leses i en sammenheng som ikke umiddelbart knyttes til geografiske avstander, men hvor det kan være andre forbindelseslinjer som knytter objektene sammen.

Lørenskog kommune er fremdeles en kommune med stort utbyggingspress. Vern av hele kulturmiljøer samt god planlegging når det gjelder hvilke områder som skal fortettes og hvilke som bør skjermes, bør derfor tillegges stor vekt.

Bevaring og forvaltning av kulturminner er en kontinuerlig prosess. Det økte presset på arealer kan føre til at den verdien man tillegger de enkelte kulturminnene, endres. I forbindelse med utbyggings- og reguleringsplaner vil arkeologiske undersøkelser og registreringer kunne føre til at antall automatisk fredete kulturminner blir endret.

Kulturminnevernplanen er et nyttig redskap ved arbeid innen plan og regulering. Det er ved rullering av kulturminnevernplanen ønskelig å se på om man kan gjøre den til et bedre hjemmelsgrunnlag i byggesaker.

Gjeldende kulturminnevernplan sier at man ved rullering av planen særlig bør legge vekt på å inkludere eventuelle nyvurderte objekter og områder. Videre bør status for de allerede vurderte områdene gjennomgås for å se om disse vurderingene må justeres etter de endringene kommunen gjennomgår.

4. Planlagt fremdrift

Juni 2014	Politisk behandling av forslag til planprogram.
Juli–august 2014	Varsel om oppstart. Forslag til planprogram ut på høring.
September 2014	Behandle innspill
November 2014	Endelig behandling av planprogrammet
Høst 2014–sommer 2015	Arbeid med rullering av kulturminnevernplanen
Høst 2015	Politisk behandling av høringsutkast kulturminnevernplan
Høst 2015	Planforslag ut på høring
Vinter 2015	Behandle innspill
Vår 2016	Slutføring
2016	Endelig politisk behandling

5. Økonomi

Det vil være noen utgifter forbundet med rulleringen av kulturminnevernplanen, foruten arbeidstiden til de ansatte som skal utføre arbeidet:

- For å utvikle planens digitale del med kartverk og databaser trengs ny programvare. Hvilke muligheter som finnes og kostnader ved innkjøp, vedlikehold og digitalisering må utredes.

- De fleste objektene i eksisterende kulturminnevernplan er fotografert, men noen objekter trenger å få supplert eller fornyet bildematerialet. Nye objekter må fotograferes.
- Plandokumentene vil bli tilgjengelige på kommunens nettsider, men det er likevel ønskelig å få trykt et lite opplag av den endelige planen.

Det finnes også ulike tilskuddsordninger for utarbeidelse av/rullering av kulturminnevernplaner:

- Kommuner kan søke Akershus fylkeskommune om tilskudd til utarbeidelse av eller rullering av kulturminnevernplaner. Tilskuddet er på kr 75 000.
- Riksantikvaren vil, under forutsetning av budsjettildelinger, de kommende år avsette midler til kommuner som arbeider med kulturminnevernplaner. Tilskuddet er på inntil kr 100 000.

Overordnet mål for Kultur:

Lørenskogs innbyggere skal finne et mangfoldig og engasjerende kultur- og fritidstilbud i egen kommune – med opplevelser, utfordringer og aktiviteter.

KULTUR

Festplassen 1, Postboks 304, 1471 Lørenskog
Telefon: 67 93 40 00 Faks: 67 93 40 01
postmottak@lorenskog.kommune.no
www.lorenskog.kommune.no